

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

І.В. Древаль

**Програма навчальної дисципліни
та робоча програма навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ МІСТОБУДУВАННЯ»
(для студентів 5 курсу напрям 1201 «Архітектура»
спеціальності 7.120102, «Містобудування»)**

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни

«Теорія містобудування»

(для студентів 5 курсу напряму 1201 «Архітектура» спеціальності 7.120102«Містобудування») / Укл.: І.В. Древаль– Х.: ХНАМГ, 2009. 15 с.

Укладач: І.В. Древаль

Рецензент: зав. каф. АіЛП, доктор архіт., проф. Крижановська Н.Я.

Рекомендовано кафедрою архітектурного і ландшафтного проектування,
протокол № 6 від 1 грудня 2008 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	4
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	6
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	9
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	10
2.4. Лекційні заняття.....	10
2.5. Індивідуальні практичні завдання: курсова робота.....	12
2.6. Самостійна навчальна робота студента.....	12
2.7. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	13
2.8. Інформаційно-методичне забезпечення.....	13

ВСТУП

Дисципліна «Теорія містобудування» є базовою серед нормативних дисциплін циклу професійної підготовки студентів-архітекторів за рівнем спеціаліст вивчається протягом 0.5 семестру.

Програма дисципліни розроблена на основі:

- СВО ХНАМГ ОКХ спеціаліст напряму 6.060102 (1201) Архітектура спеціальності 7.120102 Містобудування, 2007 р.
- СВО ХНАМГ ОПП спеціаліст напряму 6.060102 (1201) Архітектура спеціальності 7.120102 Містобудування, 2007 р.
- СВО ХНАМГ Навчальний план спеціальності Містобудування 2007 р.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета курсу – засвоєння студентами основ сучасної теорії містобудування в аспектах: структури містобудівних знань; просторово-планувальної, структурно-функціональної, і художньо-образної організації містобудівних систем та її складових елементів, зв'язку містобудівної теорії з іншими областями наукових знань.

Завдання дисципліни:

- формування уявлення про шляхи становлення, особливості сучасного етапу розвитку містобудівної науки та її структури ;
- знайомство з сучасними науковими методами передпроектного аналізу і оцінки містобудівної ситуації на різних етапах проектування, як запоруки прийняття ефективного рішення;
- опанування суттєвим змістом методів передпроектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного, територіальних зв'язків та районування, балансового, оцінки естетичних

якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.

- ознайомлення з механізмом перетворення теоретичних знань у правила та норми проектування; створення критеріїв оцінки проектних рішень, що приймаються.

- знайомство з методиками вирішення функціонально-практичних завдань у містобудуванні.

Предмет вивчення у дисципліні: сучасні теоретичні нароби з формування урбанізованого середовища різних містобудівних рівнів.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
1. Архітектурне та містобудівне проектування	1. Сучасні теорії реконструкції міського середовища.
2. Ландшафтна архітектура	2. Спецкурс за напрямком магістерської роботи
3. Основи типологічного аналізу у містобудуванні	3. Теорія реконструкції та реставрації

1.2. Інформаційний зміст дисципліни

Модуль 1. Теорія містобудування (2/72)

3.М. 1.1. *Структура, етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.*

1. Структура містобудівної науки: об'єкти, предмети, цілі та завдання.

Зв'язок з іншими науками.

2. Етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.

Методологічні підвалини розвитку сучасної теорії містобудування та основні напрямки досліджень.

3.М 1.2. *Сучасні методи містобудівного аналізу, оцінки і прийняття рішень у проектуванні містобудівних об'єктів різних ієрархічних рівнів.*

1. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного, територіальних

зв'язків та районування, балансового, оцінки естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.

2. Перетворення теоретичних знань у правила та норми з містобудівного проектування; створення критеріїв оцінки проектних рішень, що приймаються.

ЗМ 1.3. *Опрацювання елементів передпроектного аналізу містобудівної ситуації на різних містобудівних рівнях.*

1. Аналітичні вправи з структурно-функціонального аналізу містобудівної ситуації на рівнях «СНМ», «місто», «ділянка».

2. Графічне моделювання функціонального і територіального розвитку багатофункціонального комплексу.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання	Сфери діяльності	Функції діяльності у виробничій сфері
Повинен знати наукові основи проведення досліджень об'єктів містобудування; основи методології наукового дослідження	Виробнича, соціально-виробнича	Проектувальна, науково-дослідна робота Організаційна, управлінська діяльність

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Архітектура. Короткий словник-довідник / за загальною ред. А.Мардера – К.: Будівельник, 1995. 333с.: ил.

2. Білоконь Ю.М. Проблеми містобудівного розвитку територій: Навчальний посібник. – К.: Укрархбудінформ, 2001. -70с.

3. Бочаров Ю.П., Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: Укрархбудінформ,-1996г.-180стр.

4. Линч К. Совершенная форма в градостроительстве: пер с англ. В.Л.Глазычева\ под ред. А.В. Иконникова. – М.: Стройиздат, 1986. - 264с.

5. Нефедов В.А. Ландшафтный дизайн и устойчивость среды. Санкт-Петербург, 2002.- 295с.

6. Количественные методы проведения научных исследований по градостроительству. – К.: Будівельник, 1998г.-145с.
7. Основы теории градостроительства. Учеб. для вузов спец. „Архитектура” / Яргина З.Н., Косицкий, В.В. Владимиров и др.; Под ред. З.Н.Яргиной. - М.: Стройиздат, 1986.-326с., ил.
8. Фомін І.О. Основи теорії містобудування. – К.: Наукова думка, 1997. – 192.с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни Теорія містобудування

Мета курсу – засвоєння студентами основ сучасної теорії містобудування в аспектах: структури містобудівних знань; просторово-планувальної, структурно-функціональної, і художньо-образної організації містобудівних систем і її складених елементів, зв'язку містобудівної теорії з іншими областями наукових знань.

Предмет вивчення в дисципліні – сучасні теоретичні погляди на формування урбанізованого середовища різних містобудівних рівнів за допомогою аналізу вихідних умов, моделювання й оцінки варіантів проектних рішень.

Дисципліна складається з одного модуля, що уключає три змістовні:

З.М. 1.1. Структура, етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.

З.М 1.2. Сучасні методи містобудівного аналізу, оцінки і прийняття рішень у проектуванні містобудівних об'єктів різних ієрархічних рівнів.

ЗМ 1.3. Опрацювання елементів передпроектного аналізу містобудівної ситуації на різних містобудівних рівнях.

Аннотация

Цель курса – усвоение студентами основ современной теории градостроительства в аспектах: структуры градостроительных знаний; пространственно-планировочной, структурно-функциональной, и художественно-образной организации градостроительных систем и ее составленных элементов, связи градостроительной теории с другими областями научных знаний.

Предмет изучения в дисциплине – современные теоретические взгляды на формирование урбанизированной среды разных градостроительных уровней.

Дисциплина состоит из одного модуля, включающего три содержательных:

С.М. 1.1. Структура, этапы становления и особенности современного состояния градостроительной науки.

С.М 1.2. Современные методы градостроительного анализа, оценки и принятие решений в проектировании градостроительных объектов разных иерархических уровней.

С.М. 1.3. Освоение элементов предпроектного анализа градостроительной ситуации на разных градостроительных уровнях.

ANNOTATION

The purpose of the course is learn of student modern theories of the city environment in aspect of the town planning and development' landscape design' city environments design' basis direction of the city environments theories devopment. The subject of leaning - modern theoretical views on city environments development. The course include 3 module. Module 1 The modern theories of reconstruction of the city environment Module 2 The landscape aspect of the towns design' Module 3 The city environments design in reconstruction.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи (за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього кредит- годин	Семестр	Години								Екзамен (семестр)	Заліки (семестр)
			у тому числі				Самостійна робота	у тому числі				
			Аудиторні	Лекції	Практичні семінари	Лабораторії		Контр. роб.	КП/КР	РГР		
6.120102	2/72	10	32	16	16	-	40	4	-		10	-

2.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Теорія містобудування (2 / 72)

З.М. 1.1. Структура, етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.

1. Структура містобудівної науки: об'єкти, предмети, цілі та завдання.

Зв'язок з іншими науками.

2. Етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.

Методологічні підвалини розвитку сучасної теорії містобудування та основні напрямки досліджень.

З.М 1.2. Сучасні методи містобудівного аналізу, оцінки і прийняття рішень у проектуванні містобудівних об'єктів різних ієрархічних рівнів.

1. Містобудівне обґрунтування. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного.

2. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: територіальних зв'язків та районування, балансового, оцінки естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.

ЗМ 1.3. Опрацювання елементів передпроектного аналізу містобудівної ситуації на різних містобудівних рівнях.

1. Аналітичні вправи з структурно-функціонального аналізу містобудівної ситуації на рівнях «СНМ», «місто», «ділянка».
2. Графічне моделювання функціонального і територіального розвитку багатофункціонального комплексу.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., практ.	Лабор.	СРС
М 1	2/72	16	16	-	40
ЗМ 1.1	0,5/18	8			8
ЗМ 1.2	0,5/18	8			8
ЗМ 1.3	1/36		16		24

2.4 . Лекційний курс.

№ Лекції п/п	Зміст тем	Кількіс. годин
1	2	3
Модуль 1. Теорія містобудування (2 / 72)		
З.М. 1.1. Структура, етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.		
Тема 1. Структура містобудівної науки: об'єкти, предмети, цілі та завдання. Зв'язок з іншими науками.		
1.	Лекція 1. 1. Структура і значення містобудівної науки. Об'єкти, предмети, цілі та завдання теорії містобудування. Ієрархічна структура містобудівних об'єктів. Структура містобудівних знань. Рівні та предметні „сектори” містобудівних досліджень. Зв'язок містобудівної науки з практичною діяльністю, її значення у розвитку урбанізованих територій.	2
2.	Лекція 2. Особливості сучасної наукової парадигми. Методологічні підвалини розвитку сучасної теорії містобудування та основні напрямки досліджень. Сучасні концепції розвитку урбанізованих територій: стійкого розвитку, коєволюції.. Інноваційні технології дослідження у теорії містобудування.	2

1	2	3
Тема 2. Етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки. Методологічні підвалини розвитку сучасної теорії містобудування та основні напрямки досліджень		
3.	Лекція 3. Етапи становлення містобудівної науки. Еволюція наукових поглядів на місто. Огляд концепцій міського формотворення. Теорія містобудування та проблеми управління урбанізованими територіями. Зв'язок з іншими науками.	2
4.	Лекція 4. Огляд сучасних підходів у теоретичних дослідженнях містобудування. Системний, середовищний, екологічний підходи: особливості використання у дослідженнях сучасних урбанізованих утворень. Приклади застосування підходів: сучасні надбання.	2
3.М 1.2. Сучасні методи містобудівного аналізу, оцінки і прийняття рішень у проектуванні містобудівних об'єктів різних ієрархічних рівнів.		
Тема 3. Містобудівне обґрунтування. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного.		
5.	Лекція 5. Суттєвий зміст методів функціонально-містобудівного передпроектного аналізу та його складові. Функціонально-типологічний, структурно-функціональний, ресурсний види аналізу для проектних завдань різних містобудівних рівнів. Поняття про розробку соціально-функціональних програм-завдань на проектування. Кількісні методи аналізу у містобудуванні.	2
6.	Лекція 6. Містобудівне обґрунтування. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: територіальних зв'язків та районування, балансового. Складові методів та умови використання. Особливості рішення для проектних завдань різних містобудівних рівнів: макрорівня, міста.	2
	Тема 4. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу оцінки естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.	4
7	Лекція 7. Суттєвий зміст композиційних методів передпроектного аналізу. Композиційно-містобудівний аналіз та його складові. Об'єкти містобудівної композиції. Елементи містобудівної композиції.	2
8.	Лекція 8. Оцінка естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів. Функціональна обумовленість композиційних рішень. Ландшафтні фактори формування містобудівної композиції.	2
	УС ЇОГО	16

2.5. Практичні заняття.

№ п/п	Зміст тем	Кількість годин
Модуль 1. Теорія містобудування (2 / 72)		
ЗМ 1.3. Опрацювання елементів перед проектного аналізу містобудівної ситуації з ціллю моделювання напрямків розвитку території.		
1.	Тема 1. Вплив факторів рівнів «СНМ» та «місто» на формування багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу. Аналіз містобудівної ситуації.	4
2.	Тема 2. Опрацювання факторів рівня «ділянки» на формування багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу. Аналіз містобудівної ситуації.	4
3.	Тема3. Графічне моделювання розвитку території багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу	4
4.	Тема 4. Захист роботи.	6
	УСЬОГО	16

2.6. Самостійна навчальна робота студента

№ п/п	Зміст тем	Кількість годин
1	2	3
З.М. 1.1. Структура, етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки.		8
1.	Тема 1. Структура містобудівної науки: об'єкти, предмети, цілі та завдання. Зв'язок з іншими науками.	4
2.	Тема 2. Етапи становлення та особливості сучасного стану містобудівної науки. Методологічні підвалини розвитку сучасної теорії містобудування та основні напрямки досліджень	4
З.М 1.2. Сучасні методи містобудівного аналізу, оцінки і прийняття рішень у проектуванні містобудівних об'єктів різних ієрархічних рівнів.		8
3.	Тема 1. Містобудівне обґрунтування. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного.	4
4.	Тема 2. Суттєвий зміст методів передпроектного аналізу оцінки естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.	4
ЗМ 1.3. Опрацювання елементів перед проектного аналізу містобудівної ситуації з ціллю моделювання напрямків розвитку багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу.		24

Продовження табл.

1	2	3
5.	Тема 1. Вплив факторів рівнів «СНМ» та «місто» на формування багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу. Аналіз містобудівної ситуації.	6
6.	Тема 2. Опрацювання факторів рівня «ділянки» на формування багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу.	6
7.	Тема 3. Графічне моделювання розвитку багатофункціонального суспільно-транспортного комплексу.	6
8.	Тема 4. Оформлення та захист роботи.	6
	УСЬОГО	40

2.7. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. Контрольна робота	20%
ЗМ 1.2. Індивідуальне завдання. Графічна робота з текстовою частиною	40%
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Іспит	40%
Всього за модулем 1	100%

2.8. Інформаційно-методичне забезпечення

	Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ де застосовується
1	2	3
	1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1	Білоконь Ю.М. Проблеми містобудівного розвитку територій: Навчальний посібник. – К.: Укрархбудінформ, 2001. -70с.	ЗМ2
2	Основи теории градостроительства. Учеб. для вузов спец. „Архитектура” / Яргина З.Н., Косицкий, В.В. Владимиров и др.; Под ред. З.Н.Яргиной. - М.: Стройиздат, 1986.-326с., ил.	ЗМ2
3	Фомін І.О. Основи теорії містобудування. – К.: Наукова думка, 1997. – 192.с.	ЗМ1

2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)		
1	360-92**Містобудування: Планування і забудова міських і сільських поселень – К.: Будівельник, 2002р.- 83стр.	ЗМ1
2	Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем – К.: Будівельник, 1991г.- 62с.	ЗМ2
3	Глазычев В.Л. Социально-экономическая интерпретация городской среды – М.: Наука, 1984г.-184стр.	
4	Гутнов А.Э. Эволюция градостроительства – М.: Стройиздат,1984г.-256стр.	ЗМ1
5	Зубков Г.Н. Применение моделей и методов структурного анализа систем в градостроительстве. – М.: Гос. ком. по гражданскому строительству и архитектуре при Госстрое СССР, 1990г.-152стр.	ЗМ2
6	Ксеневич М.Я. Українська архітектура, її визначальний контекст у просторі, часі інформації. Основи українського архітектурознавства. – К.: Українська академія архітектури, Київський національний університет будівництва і архітектури, «МП Леся», 2005. – 426с.: іл..	ЗМ.1.1
7	Сосновский В.А. Русакова Н.С. Прикладные методы градостроительных исследований / Сосновский В.А. Русакова Н.С.: Учеб пособие. – М.: «Архитектура –С», 2006. – 112 с.,	ЗМ1.3
8	Тімохін В.О. Архітектура містобудівного розвитку. 7 книг з теорії містобудування. – К: КНУБіА. – 2008. – 629 с.,іл..	ЗМ.1.1
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)		
1. Методичні вказівки до самостійного вивчення курсу		ЗМ.1.1 ЗМ.1.2
2. Методичні вказівки до виконання практичного завдання		ЗМ1.3
3.Підбірка слайдів (електронна форма) до лекційного курсу		ЗМ1

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни
«Теорія містобудування» (для студентів 5 курсу напряму 1201 «Архітектура»
спеціальності 7.120102«Містобудування»)

Укладач: Ірина Владиславівна Древаль

План 2009, поз. 967 Р

Підп. до друку 23.10.2009	Формат 60х84 1/16	Папір офісний
Друк на різнографі	Умовн.-друк.арк. 0,7	Обл.-вид.арк. 1,0
Зам. № 5340	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул. Революції, 12